

Píše Jiří Flaišman

(E*forum, 19. 10. 2016)

Dovolím si na začátek – trochu atypicky – osobní tón: přibližně od roku 1993, když je potřeba vyhledat základní životopisné údaje takového Kamila Bednáře (ne toho básníka, ale knihaře) či zjistit něco málo o edici např. Mrtví mluví, mám u ruky Malý slovník bibliofila, cca osmdesátistránkovou brožuru sestavenou Václavem M. Kimákem, která vyšla jakožto neprodejná publikace nákladem Spolku českých bibliofilů a pražského Památníku národního písemnictví v nákladu tisíce kusů na sklonku 80. let. Tehdy jsem se domníval, že vzhledem k vročení (1989) měla tato publikace smůlu a prostě zapadla v množství lukrativnějších vydavatelských počínů. A po léta jsem si maloval, že bude slovník vydán znovu, rozšířený. Když se mi před nedávnem dostal do rukou **Slovník bibliofila** pánů **Josefa Čejky** a **Gustava Erharta**, který letos vyšel nákladem Spolku českých bibliofilů jako první svazek nově založené Knihovny bibliofila, a to v pevné vazbě s grafickou úpravou (Martin Dyrynk), která odkazuje k původnímu Malému slovníku bibliofila, bylo to pro mne nečekané splnění dlouholetého přání.

Jestliže Kimák svého času chápal svůj slovníček jako náplast na bolavou ránu, kterou představovala absence rozsáhlé publikace encyklopedického typu mapující pole moderní knižní kultury, nutno z této perspektivy konstatovat, že dvojice autorů současného Slovníku bibliofila není v o moc lepší pozici. Naopak čas více jak čtvrt století od vydání Kimákovy práce ještě více zvětšil mezeru na knižním trhu, a my dosud nemáme k dispozici kýženou slovníkovou příručku. Avšak jak autor „malého“, tak i autoři „velkého“ slovníku (má nyní takřka dvě stě stran a téměř patnáct set hesel) z nároků na velké přehledové dílo rozumně slevují, když pragmaticky vymezují prostor svého zájmu samotným adresátem – bibliofilem. Toto účelové vymezení (bibliofil je přeci jen pojem dosti vágní, vždyť příručka jistě dobře poslouží i jiným zájemcům o knihu), které Kimák obhajoval potřebou příručky zvláště pro začínajícího milovníka krásné knihy, autoři Slovníku bibliofila v předmluvě sebevědomě konstatují a bez zbytečných argumentačních cvičení mu podřizují i sestavení hesláře.

Tematické rozvržení hesel slovníku je tak modelováno odpověďmi na nevyslovenou otázku „Čeho že by mohlo být bibliofilovi ku potřebě“. Ten zjevně potřebuje být orientován v oblasti polygrafické (akcentovány jsou přirozeně polygrafické materiály, hlavně typy papíru užívané v bibliofilských tiscích, ale i např. kůže, dále pak techniky tisku, typy písem, vazeb atd.), následně pak musí mít přehled o významných tiskárnách či tiskárnách. Samozřejmě je pak zmapování vydavatelů bibliofilů a jejich edic (zde je třeba ocenit, že na rozdíl od Kimáka jsou doplněny konkrétní nejvýznamnější počiny), zahuštěnou oblast představují hesla výtvarníků a grafiků bibliofilů. Je záslužné, že

neopomenuty zůstaly například též instituce (spolky, archivy, muzea), která pečují o krásnou knihu, stejně jako podobně zaměřená periodika. Hesla jsou psána velmi konzistentně a proporčně, například u biografických hesel se striktně udržuje model, kdy po základních životopisných datech a bodové charakteristice jsou akcentovány nejvýznamnější počiny dané osobnosti v oblasti bibliofilie a následují odkazy k hlavní sekundární literatuře. Na rozdíl od Kimáka je nový heslář proodkazován a doplněn soupisem užitých zkratk a použité literatury.

Při porovnání obou zmiňovaných slovníků by se dalo říci, že Kimákův je prací zakladatelskou, slovník Josefa Čejky a Gustava Erharta pak dílem dovršitelským. Autoři Slovníku bibliofila vzali Kimákův slovníček jako výchozí materiál, který s veškerou úctou k původnímu tvaru důkladně přepracovali, zpřesnili a doplnili (některá hesla – jako např. antikvariát – vyhodili). Heslář pak následně obohatili nejen o hesla naší době časově bližší (osobnosti, instituce, edice atd.), zapojili však nově i řadu hesel z oblasti bibliofilie řekněme světové. Vznikla tak příručka, která na další léta bude praktickým pomocníkem všech těch, jejichž duši – slovy Jaroslava Havlíčka – „anděl, seslaný za tím účelem, aby ji odvedl k soudu“, nalezne, „jak se přebírá ve vazbách a listuje ve foliantech“.

www.ipsl.cz